

GION NÁNDOR–MEZEI KINGA–GYARMATI KATA: KOLDUSTETŰ

Rendező: MEZEI Kinga m. v.

Dramaturg: GYARMATI Kata m. v.

Díszlet: CSÍK György m. v.

Jelmez: JANOVIČS Erika m. v.

Zene: MEZEI Szilárd m. v.

Színészek: SZILÁGYI Nándor m. v., BALÁZS Áron, NAGYPÁL Gábor m. v., HUSZTA Dániel, KOVÁCS NEMES Andor, FERENC Ágota, PUSKÁS Zoltán, VARGA Tamás, PONGÓ Gábor, ELOR Emina, NÉMET Attila, KARDOS Krisztián f. h.

Vékás Éva

Mennyi szerelem!

Csehov: *Sirály*. Újvidéki Színház

Radoslav Milenković színházában a játéktér és a nézőtér helyet cserél. A néző a színpadon ül, s fentről figyeli a játékteret.

Mása talpig feketében áll a színpadon, unottan, sóhajtozva. Medvegyenko a játéktér bal oldalán elhelyezett mólón üldögél, meztelen lába a vízben, körülötte mindenfelé nád. A színpadig a vízben átgázolva és az ebben elhelyezett tuskókon lépkedve jut el. Az egész színpadot víz veszi körül, tele tuskókkal. A víznek a tavat kell idéznie, ami Csehov szerint „egyáltalán nem is látszik”, itt azonban jelképes szerepet tulajdonítanak neki, akárcsak a vízben levő tuskóknak és a deszkapallóknak. Szegényes világ, de idilli kép. Tópart, csend és egy szerelmes férfi.

Az idillt Mása töri meg, aki a részegségtől dülöngélve válaszol Medvegyenko kérdéseire.

Ezzel a „beszélgetéssel” kezdődik az előadás.

Medvegyenko szerelmes a lányba, aki nem hajlandó viszonzni a férfi érzelmeit. Mása hideg, életunt. És különben is mást szeret, csak hogy az ő szerelme is éppolyan viszonzatlan, mint Medvegyenkóé. Ő Trepljovot, a fiatal író szereti, aki viszont Nyinába szerelmes. És Nyina is belé. Mindaddig, amíg meg nem jelenik Trigorin, a – Trepljovot kivéve – mindenki szemében tehetséges író. Trigorint viszont Arkagyina, Trepljov színésznő-mamája szereti. Rajtuk kívül itt van Dorn, a Csehov-drámák nélkülözhetetlen doktora és Polina, a jószágigazgató, Samrajev felesége, aki Dornt szereti. De ez a

szerelem is viszonzatlan. A társaságba tartozik még Szorin, Arkagyina idős, beteges bátyja.

Mennyi szerelem! – mondja Dorn. És tényleg. Túl sok is. Főleg, mert mindenki mást szeret, s emiatt szenved.

De nemcsak emiatt szenvednek. Elrontott életük miatt is. Azok, akik már elérték életcéljukat, művészek, hát azért, s azok is szenvednek, akiknek ez nem sikerült. Itt mindenki szenved, bevallja ezt vagy nem (mint Arkagyina), vagy a szerelem miatt, vagy másért.

Banka Livia Arkagyinája magabiztos, sikeréhes (habár sikernek örvend), emellett zsugori, önző, csak magára gondol. Amikor Trepljov darabjában (színház a színházban!) Nyinát látja szerepelni, a jelenetet úgy értelmezi, mintha fia ellene fordult volna. (Hiszen hogy tehette meg azt vele, hogy nem ő, Arkagyina, a híres színésznő kapta ezt a szerepet?!) Az előadás emlékezetes jelenete anya és fia harca. Arkagyina dekadensnek nevezi mindazt, amit fia ír, és színre visz (habár el sem olvasta egyetlen írását sem), Trepljov pedig szánalmasnak tartja azokat az előadásokat, amelyekben anyja játszik. De nem csak ez a gond, Arkagyina szereti Trigorint, aki híres író, elismert, s Nyinának is tetszik. Trepljovból kibukik a szeretethiánya meg Trigorinnal szembeni gyűlölete is, Arkagyina és Trepljov, anya és fia, kígyót-békát kiáltanak egymásra, borzasztó utálattal. Kis hűján össze is verekednek, de erejüket vesztik, s görcsös sírásba fullad szenvedésük. Rendkívül érdekes Arkagyina hódító jelenete is. Trigorint próbálja Nyinától visszahódítani, ami sikerül is neki. Arkagyina színésznő, aki nem tud elrugaszkodni a színpadi szerepektől, Trigorint is színésznői manírokkal nyeri vissza. Állandóan szerepet játszik, akkor is, amikor nem a színpadon áll. Kétszínű és patetikus mindenkivel. Trigorinnal is, akit szeret, pontosabban saját tulajdonának tekint. Ezért ragaszkodik hozzá betegesen, képtelen lemondani róla. Trepljov viszont utálja Trigorint, irigy, féltékeny rá. Úgy érzi, minden szenvedésének Trigorin az oka.

Huszta Dániel Trepljovja türelmetlen, ideges, mert sikertelen, úgy érzi, nem értik meg, utálattal teli és kétségbeesett. Emellett szeretetre, szerelemre is vágyik. De ezért miért kell kiabálnia? Ezt anélkül is meg lehet értetni. Sőt!

Trigorin (Balázs Áron) sikeres író, megszállottja a munkájának, mégsem elégedett, és emellett határozatlan. Túlságosan képlékeny, irányítható. Nem tud megszabadulni Arkagyina uralmától, s talán nem is mer. Bár Nyina megtetszik neki, mondhatnánk, beleszeret a lányba, elcsábítja, nem tud kitartani mellette. Nincs saját akarata, mindig csak azt teszi, amit mások kérnek tőle. Hogy íróként miért sikeres? Talán azért, mert folyton másoknak akar megfelelni. Ez munkájára és szerelmi életére egyaránt vonatkozik. Pár mézesmázos szó könnyen megingatja.

Nyina Elor Emina alakításában meggyőző. A fiatal lány, aki a tóparton nevelkedett, olyan szabadon és gondtalanul, mint a sirály, valami más, számára csodás és elérhetetlennek tűnő siker után vágyódik. Ezért tiszteli bálványként Trigorint is. S amikor ezt az elérhetlent eléri, tönkremegy. Elor Emina ugyanolyan hitelesen mutatja be a pályája kezdetén álló, naiv Nyinát, mint a már színésznővé érett, lelkileg tönkrement Nyinát. Nyina és Trepljov utolsó találkozásuk rendkívül megható. Egy testileg, lelkileg összetört lány vonaglik előttünk. Az viszont nem egészen világos, vajon Trepljovon miért nem látunk változást. Hiszen a legutóbbi találkozásuk óta két év telt el, s világos, hogy Trepljov lelkiállapota sem olyan, mint volt, hiszen hamarosan öngyilkos lesz.

Kimagaslóan jó alakítás Kovács Frigyes Szorinja, ő „az ember, aki akart”. Megnősülni és írónak lenni. S egyik sem sikerült neki. És bár rigolyás öregnek tartják, nem az. Ő a legtisztéletreméltóbb, aki senkit sem bánt meg, csak élni akar. (Hát olyan sokat kér?) Trepljov az egyetlen, aki őszintén ragaszkodik hozzá – a többiek csak tudomásul veszik, hogy van, létezik –, mielőtt végleg elhagyná „szeretteit”, akkor csak tőle búcsúzik el, csókot nyom az alvó Szorin tarkójára.

Samrajev (Giricz Attila), Szorin jószágigazgatója nyers, nagyhangú, jellegzetes vidéki figura, aki másként él és másként gondolkodik, mint a többiek. Talán ő az egyetlen, aki nem szerelmes, nem ábrándozik, csak a munkáját végzi. Olykor pedig régi színházi anekdotákkal idézve unalmaskodik, s meggondolatlanul, de fölöttébb magabiztosan otromba. Azt sem veszi észre, hogy talán Arkagyinát is megsérti, amikor azt mondja: „Hanyatlak a színház, Irina Nyikolajevna! Azelőtt hatalmas tölgyek voltak, ma meg csupa tuskókat látunk.” (Talán ez a mondat adta az ötletet a díszlethez?)

Polina (Ábrahám Irén), bár Samrajev felesége, érezhetően folyton Dornnal foglalkozik, már-már anyáskodóan komikus aggodalommal kíséretti. Kivált színre lépése emlékezetes, amikor kalocsnival a kezében árnyékként követi az orvost.

Ferenc Ágota Másája hideg, magányos figura. Életuntsága és beteljesületlen szerelme alkoholizmusba torkollik, amit senki sem ért(het), mert itt a boldogtalanság közállapot. Emellett Mása kegyetlen is mind az őt imádó Medvegyenkóval, akihez végül is, jobb híján, feleségül megy, mind pedig a gyermekükkel, akivel nem törődik. Az előadás Másája nem Csehové. A csehovi Mása részeg, de nem ripacskodik, őszinte boldogtalanságában is, életuntségében is.

László Sándor Dornja, ahogy Szorin mondja, a „jóllakott” ember. De ő az egyetlen, aki hisz Trepljov tehetségében, s biztatja is a fiatalembert. Orvosként tisztában van azzal, hogy nem tehet senkiért semmit, vagy talán nem akar. Látva a többiek szenvedését, csak ennyit mond Másának, amikor ez

segítségért fordul hozzá: „Ej, de idegesek valamennyien, de idegesek..., de hát mit tehetek én, gyermekem?”

Medvegyenko (Kőrösi István) szerencsétlen háttérfigura. Pénztelenségében boldogtalan tanító. Ügyetlen, naiv, aki vállalja a szenvedést Mása miatt és mellett.

Érdekes módon a jelmeztervező (Jasna Badnjarević) a szegény tanítóra túl pazar öltözéket ad. A többiekre is, de Medvegyenko esetében ez a legszembetűnőbb. Az már nem a tervező bűne, hogy a színésznőknek a hosszú ruhák megnehezítik a vízben-járást s a tuskóról tuskóra való közlekedést, ami olykor mintha dekoncentrálná a színészeket.

Az Újvidéki Színház *Sirálya* teljes egészében a szerelemről szól.

Beteljesületlen szerelmek halomszámra. Bár igaz, sőt, megható, de Csehov *Sirálya* mégsem csak a szerelemről szól. Ahogy ezt általában a *Sirály*-előadások, köztük néhány újabb színrevitel is tanúsítják. A *Sirály* kapcsán más, mondhatnánk, örökös kérdések is felvethetők. Például a színházról, mint intézményről, a művészetről-művészsorsról, az életről és halálról, egymás megbecsüléséről, az őszinteségről, az anya-gyermek kapcsolatról... A rendezőn áll a választás. Az újvidéki *Sirály* azonban csak a szerelemről és a viszonzatlan szerelem miatti boldogtalanságról meg az ettől való szenvedésről szól.

ANTON PAVLOVICS CSEHOV: SIRÁLY

ÚJVIDÉKI SZÍNHÁZ

Fordította: MAKAI Imre

Rendező, játéktér és zenei válogatás: Radoslav MILENKOVIĆ m. v.

Jelmeztervező: Jasna BADNJAREVIĆ m. v.

Dramaturg: HORVÁTH Barbara m. v.

Színészek: BANKA Lívía, HUSZTA Dániel, KOVÁCS Frigyes m. v.,

ELOR Emina, GIRICZ Attila, ÁBRAHÁM Irén, FERENC Ágota,

BALÁZS Áron, LÁSZLÓ Sándor, KŐRÖSI István.